

AZ AFRIKAI FILMGYÁRTÁS BÖLCSŐJÉNÉL

Párizsban a minap rendezte meg az UNESCO Afrika országainak első filmfesztiválját. A jelenlevők egy megújuló világrész születő művészetének első lépéseit — vagy inkább magzatmoccanásait — figyelhették meg.

A világ mozi-térképén Afrika úgyszólván fehér folt (nem számítva az arab nagyvárosokat). A statisztika szemléletesen fordítja le a számok nyelvére a tényeket: Európában minden személy évente harminc-

szor-negyvenszer látogat mozit, az arab országokban esztendőnként egyszer, Fekete-Afrika lakói harminc-negyven évenként, olyik országban csak évszázadonként egyszer!

Az első afrikai tárgyú filmet, helyszíni felvételekkel, 1925-ben készítette a francia *Léon Poirier*, egy egész Afrikát átszelő utazásról (*A nagy fekete menet*). A legtöbb afrikai film még ma is európai rendezők műve: a gyarmati sorból frissen felszabadult

népek nemzeti filmgyártása egyelőre nem nélkülözheti fehér szakemberek munkáját. A fesztiválon bemutatott alkotások nagy része néprajzi jellegű volt; filmesek és etnográfusok együttműködésének immár csaknem húszéves hagyományai vannak: *Noël Bullif* 1946-ban forgatta, Kongóban, az első néprajzi filmet. Ma a rejtett felvevővel dolgozó, tényrögzítőfilm-iskola képviselői járják Afrikát: *Jean Rouch*t, a vízióvadászát varázsrítusai vonzották Nigériába, *Pierre Lods* filmje afrikai festő-östehekségek ösztönös alkotásait, mágiikus vízióit örökíti meg. *Jean Rouch* egy másik — a kanadai *Jacques Godbout* társaságában készített — műve (*Rose és Landry*) egy fiatal néger lelki drámáját vitte filmre, a babonás törzsi szokások és a modern életmód összeütkezését; a párizsi kritikák szerint ez volt a fesztivál legsikerültebb filmje, sőt *Jean Rouch* eddigi legjobb munkája. Sok dicsőretet kapott *Joris Ivens* is a Mali Köztársaságban forgatott, *Nanguila holnapja* című filmjéért, melyet az ébredő világrész erőfeszítéseiről szóló hőskölteménynek mondanak.

Szenegália már önálló munkával jelentkezett. *Sembène Ousmane*, országa egyik iegtékintélyesebb írója, egy évig tanult a moszkvai film-

Yves Ciampi filmje, a »Szabadság I.«, melyet a tavalyi Cannes-i fesztiválon mutattak be

Nathalie, Rouch »Az emberi piramis« című filmjének egyik szereplője

rendszer maradványainak megszüntetését, a legélesebben talán Jean-Paul Sartre. A polgári sajtó kifogásolta, hogy többet beszéltek politikáról, mint művészeti kérdésekről; de hát miről beszéltek volna, ha még mindig vannak, akik görcsösen ragaszkodnak a gyarmatosító módszerekhez? Erre mi sem jellemzőbb, mint hogy René Voutier leleplező filmjét (*Afrika*, 1950) mindmáig nem engedték bemutatni a francia hatóságok.

Voutier jelenleg az algériai filmügyek intézésében segédkezik. Algériában és az arab országokban más a film helyzete, mint Afrikai néger területein. Egyiptom már huszonöt évvel ezelőtt megteremtette

művészeti főiskolán, s első műveként egy kisfilmet készített Timbuktu és Djellé ősi városairól.

A fesztiválon nemcsak filmeket mutattak be, számos előadás is elhangzott. Ezeket határozott politikai állásfoglalás jellemezte: Daniel Mayer, az Emberi Jogok Szövetségének elnöke, Roger Garaudy, az ismert kommunista ideológus, Jean Grésh, a Sorbonne professzora, René Duhamel szakszervezeti küldött, Luc de Heusch brüsszeli egyetemi tanár és mások, egyhangúan követelték a gyarmati

Rose, a »Rose és Landry« című Rouch-filmben

Jean Rouch és Oumarou Ganda az »En, a néger« főszereplője

filmgyártását, és nem csupán a maga háromszázötven mozijára számíthat, hanem a többi arab államokra is, bár a kairói szövejtést nemigen értik Rabatban vagy Casablancában. Algéria Egyiptomnál is jobban el van látva mozikkal. (400 helyiség tízmillió lakosra, fejenként évi három mozilátogatás), és most azon dolgozik, hogy a filmet nemzeti főemelésévé tegye. A mozik nagy részét elhagyták francia tulajdonosai; ezeket állami kezelésbe vették. Filmhíradójuk már hetenként

megjelenik, *Lakhdar Amina* kezdeményezésére, aki még a háború alatt a *Yasmina* és *A szabadság fegyverei* című filmeket készítette *Tchanderli* közreműködésével. A kormány elhatározta egy Nemzeti Filmközpont létesítését; fenntartására az államosított mozikk bevétele és a külföldi filmek vámtételei szolgálnak; technikai eszközei egyelőre nagyon szegényesek, stúdió építését még csak tervezik. Nagyobb eredményeket értek el a filmklubok megszervezésében; eddig százötvenet

hoztak létre, mintegy ötvenezertaggal, a legjobb, klasszikus filmeket igyekeznek beszerezni, s *A Patyomkin páncélos* megkezdte diadalútját Algériában. És elkészültek már az első játékfilmek forgatókönyvei: az egyik a nemrég előkelő francia irodalmi díjjal kitüntetett *Mohammed Dib* regényéből (*A nagy ház*), a másik *Lakhdar Amina* műve (*Az édesanya*): ez egy algériai család szenvedéseiről szól a függetlenségi harcok alatt, s forgatása meg is kezdődött.

— k —

Omar Chérif, Jacques Baratier »Goha« című filmjében

